

לא עמד בדין, כי תביעתו תביעת ממון היא, על בושט ופגם — שאין אדם מניח מלתבוע דבר שגם אם הלה יודה בו לא ייפטר, ותובע דבר שאם יודה בו ייפטר. ורבי שמעון פוטר, שלשיתו אין קרבן שבועה בתשלומי קנס. כל שכן בזה שתובע תביעת קנס קודם העמדה בדין, שאין אדם מניח תביעת סכום קצוב, חמשים של קנס, ותובע בושט ופגם שאינם קצובים.
בתביעת גניבה, מודה רבי שמעון שחייב קרבן שבועה, כי אין אדם מניח מלתבוע הקרן ותובע את הכפל וד' וה' שאם יודה הלה ייפטר. (תוס').

ב. אין אדם משלם קנס על פי עצמו. אבל אם עמד בדין ונתחייב, משלם על פי עצמו.
לפרש"י (כמוש"כ התוס' בדעתו. וע' באבני נזר חו"מ קפת, וצ"ע), דין זה מוסכם על הכל, הן לחכמים הן לרבי שמעון. ולפירוש התוס', לאביי בדעת רבי שמעון, אפילו אחר העמדה בדין אינו משלם על פי עצמו, שכל שלא גבה יש לו תורת קנס. מלבד באופן שעמדה בדין ובגרה ומתה, שהאב מקבל בתורת ירושה והוא ממון גמור.
תשלומי בושט ופגם וצער — לדברי הכל משלם על פי עצמו.

ג. מבואר במשנה לענין קנס של אונס ומפתה, שלחכמים אין אדם מורישו לבניו, אבל אם עמד בדין ומת — מוריש לבניו. ולרבי שמעון אפילו עמד בדין ומת — אין מוריש לבניו. ופירש רב יוסף [בשיטת רבה], שגזרת הכתוב היא באונס ומפתה, שלא זיכתה תורה לאב אלא משעת נתינה (ונתן האיש השכב עמה לאבי הנעך...), אבל שאר קנסות משעמד בדין ממון גמור הוא להורישו לבניו. ואף באונס ומפתה, דוקא באב אמר רבי שמעון, אבל לגבי הבת יש זכיה גמורה בשעת העמדה בדין, הלכך אם עמדה בדין ובגרה ומתה — אביה יורש אותה.

לפירוש ר"י הלבן (עתוס' ב"ק עב. ולעיל לה: ויש אומרים כן בדעת הרמב"ם, כנזכר למעלה) כל הקנסות מלבד אונס ומפתה אדם מוריש לבניו, ורק לענין קרבן שבועה אמרו שפטור כשלא עמד בדין, כיון שהיה יכול להודות ולהיפטר ואינו דומה לפקדון ותשומת-יד.

דף מג

עג. א. בת הניזונית מן האחים לאחר מות אביה — מעשה ידיה למי? ומה הדין במעשה ידיה ובמציאתה שקדמו למיתת האב?

ב. מה דינן של שאר זכויות-ממון של האב בבתו, לאחר מיתתו — כגון קנסות וחבלות?
ג. כתובת בת קטנה ונערה — למי?

א. בת הניזונית מן האחים — לדברי רב ששת, מעשה ידיה שלהם, כדין האלמנה הניזונית מנכסי יתומים, שמעשה ידיה שלהם. (ותקנת חכמים היא, אבל מדאוריתא מעשה ידיה שלה. תוס'). ואילו רב ושמואל ורב יוסף סוברים שמעשה ידיה לעצמה. (והתנחלתם אתם לבניכם אחריהם — אותם לבניכם ולא בנותיכם לבניכם, מגיד שאין אדם מוריש זכות בתו לבנו).

מר בר אמימר אמר בשם נהרדעי: הלכה כרב ששת. ורב אשי אמר: הלכה כרב. וכן העלו בגמרא להלכה. בת שאינה ניזונית מן האחים, משמע ודאי שאין מעשה ידיה שלהם לדברי הכל, ואפילו העדפה. (עפ"י אבני נזר אה"ע שז).
מעשה ידיה ומציאתה שקדמו למיתת האב — לכל הדעות הרי הם של אחים.

ב. פיתוי הבת, קנסות וחבלות (כגון שפצעה בפניה, שנפחתה מדמי מכירתה השייכים לאב) — אין אדם מורישם לבניו, והרי הם של עצמה.

כתבו התוס': חבלות שיש בהם הפסד מעשה ידיה, כשם שהוא מוריש מעשה ידיה לאחים, לפי רב ששת, כך הוא מוריש להם דמי חבלות אלו. ואין מדובר בגמרא אלא בחבלות קטנות שאין בהם הפסד מעשה ידים.

ג. כתובת הבת, קטנה או נערה, שנתגרשה או נתארמלה מן האירוסין — של אביה. מן הנישואין — שלה, שמששיאה אין לאביה רשות בה. רבי יהודה אומר: בנישואין ראשונים — של אביה, מכאן ואילך — שלה. ופירושו טעמו רבה ורב יוסף, הואיל והכתובה נכתבת ברשותו, קודם הנישואין, לכך זוכה בה. ומודה רבי יהודה במאסר את בתו כשהיא קטנה ובגרה ואחר כך נישאת — שאין לאביה רשות בה, שהרי נכתבה משיצאה מרשותו.

אם כתב לה כתובה באירוסין, אותו סכום שכתב — הרי הם של האב לרבי יהודה. ואם הוסיף לה בנישואין, התוספת שלה. (עפ"י תוס' מד. בשם הרשב"א)

דפים מג — מד

עד. א. מאימתי הכתובה נגבית, משעת אירוסין או משעת נישואין?

ב. הוציאה עליו שתי כתובות, המוקדמת של מאתים והמאוחרת של שלש מאות — מה דינה?

ג. שני שטרות מכר או מתנה היוצאים בזה אחר זה — האם השני מוסיף על הראשון או מבטלו?

א. רב הונא אומר: מנה מאתים גובים מן האירוסין ותוספת מן הנישואין. וכן אמר רב יהודה אמר שמואל משום רבי אלעזר ברבי שמעון. ורב אסי אומר: אחד זה ואחד זה מן הנישואין. וכן מסר שמואל בשם חכמים. וכן הסיקו הלכה.

א. לפרש"י, מדובר על כתובה דעלמא, מאחר ואינה נכתבת באירוסין אלא קודם הנישואין, לכך

אין טורפים מהלקוחות אלא מהנישואין. וכתב הרא"ש: דוקא כשנישאת נסתפקו, שמא כשכתבה כתובה בנישואין מחלה על השעבוד הקודם, אבל אם מתה או נתגרשה באירוסין — ודאי גובה כתובתה ממשועבדים, ואפילו לא כתבו כתובה, או שכתבו כתובה ולא כתבו אחריות. וכן נוהגים באשכנז ובצרפת. (וכ"ה בר"ן ובריטב"א. ואפשר שגם רש"י מפרש כן — כן נקט מהרש"ל. ואולם מהרש"א כתב לדייק מרש"י שהספק הוא אף אם לא נישאת). והרמב"ם (אישות י) כתב שגובה מנה ומאתים מבני חורין ולא ממשועבדים, [ותוספת אין לה כלל]. ורבנו יונה דחק לפרש דבריו כשלא כתב אחריות [ואמנם קיימא לן בעלמא אחריות טעות סופר, אך זה דוקא כשכתב בנישואין ולא באירוסין. וע"ע בבאור שיטה זו בהדושי הגרנ"ט — מד].

ובתוס' משמע שלא דנו בגמרא אלא במאסר את בתו קטנה ובגרה ואחר כך ניסת, וכרבי יהודה; האם הבת מחלה על השעבוד הראשון שמשעת אירוסין אם לאו. (ר"י. ויש לדייק מדבריהם שבשאר כתובות ודאי לא מחלה). או הספק בבת קטנה או נערה שנישאה, ולדברי חכמים שכתובתה שלה; כיון שאם נתאלמנה או נתגרשה מן האירוסין היתה הכתובה של אב, שמא כשם שמפסיד האב כחו בשעת נישואין, גם היא מפסדת. (רשב"א).

ב. מדובר כשלא כתב לה כתובה אלא בנישואין, וכפי הדעה שארוסה יש לה כתובה מתנאי בית

דין. וכן קיימא לן. (עפ"י תוס' ורא"ש). ורבנו חננאל פירש כשכתב לה באירוסין, ואעפ"כ

כשכתב שוב בנישואין עם תוספת, מחלה על שעבוד הראשונה. והרא"ש תמה על כך.

ב. אמר רב הונא: הוציאה עליו שתי כתובות, ראשונה של מאתים ושניה של שלש מאות; באה לגבות מאתים

— גובה מזמן ראשון. שלש מאות — גובה מזמן שני. ואילו היה כתוב בשני 'צביתי ואוסיפית לך תלת